

Tariq Ali: Detta är ett arabiskt 1848. Men USA:s herravälde är bara försvagat.

[Ur *Guardians onlineupplaga*, 22 februari 2011.]

Med de väststödda tyrannerna utslängda har politiken förändrats för gott. Men hur långt kan revolutionen sprida sig?

Folkets vägran att kyssa eller nonchalera det spö som under så många årtionden har tuktat dem har öppnat ett nytt kapitel i en arabiska nationens historia. Den absurda men mycket rosade neokonservativa åsikten att araber eller muslimer var fientligt inställda till demokrati har gått upp i rök som pergament i en eld.

Allra olyckligast verkar de vara som har puffat för dessa teorier: Israel och dess lobbyister i Euro-Amerika, vapenindustrin som raskt försöker sälja så mycket som möjligt medan de kan (och där den brittiske premiärministern agerar som en dödens handelsman vid vapenmässan i Abu Dhabi), och de belägrade härskarna i Saudiarabien som undrar om sjukan kommer att sprida sig till deras tyranniska kungadöme. Hittills har de givit många diktatorer fristad, men var kommer den kungliga familjen att söka skydd när deras tid kommer? De måste vara medvetna om att deras beskyddare kommer att göra sig kvitt dem utan krusiduller och påstå att de alltid varit för demokrati.

Om det ska göras någon jämförelse med Europa så är det 1848, då revolutionära omvälvningar bara lämnade Storbritannien och Spanien orörda – trots att drottning Victoria tänkte på chartisterna och fruktade något annat. I ett brev till sin belägrade brorson på den belgiska tronen uttryckte hon sin sympati, men undrade om ”vi alla kommer att bli dräpt i våra sängar”. De huvuden vilar oroligt som bär en krona eller pryds av en juvelprydd huvudbonad och har miljarder undanstoppade i utländska banker.

Precis som européerna 1848 kämpar det arabiska folket mot utländsk dominans (enligt en opinionsundersökning nyligen har 82% av egyptierna en ”negativ syn på USA”), mot att deras demokratiska rättigheter kränks, mot en elit som blivit förblindad av sina egna orättmätiga rikedomar – och för ekonomisk rättvisa. Detta skiljer sig från den första vågen av arabisk nationalism som i första hand ville driva ut de sista resterna av det brittiska imperiet från regionen. Egyptierna under Nasser nationaliserade Suezkanalen och invaderades av Storbritannien, Frankrike och Israel – men det var utan Washingtons tillåtelse och de tre tvingades dra sig tillbaka.

Kairo segrade. 1958 störtades den engelskvänliga monarkin av en revolution i Irak, radikaler grep makten i Damaskus, en äldre saudisk prins försökte sig på en palatskupp och flydde till Kairo när den misslyckades, väpnad kamp bröt ut i Jemen och Oman, och det talades vitt och brett om en arabisk nation med tre samverkande huvudstäder. En sidoeffekt av detta var en märklig kupp i Libyen som förde en ung, knappt läskunnig officer, Muammar Gadaffi, till makten. Hans fiender i Saudiarabien har alltid hävdat att hjärnan bakom kuppen var den brittiska underrättelsetjänsten, precis som den som förde Idi Amin till makten i Uganda. Gadaffis föregivna nationalism, modernism och radikalism var bara för syns skull, precis som hans spökskrivna science-fictionsnoveller.

Radikalismen utsträcktes aldrig till hans eget folk. Trots oljerikedomarna vägrade han att utbilda libyerna eller ge dem hälsovård eller subventionerade bostäder, och slösade bort pengar på absurda projekt utomlands – varav ett var av att dirigera om ett brittiskt flygplan med socialistiska och kommunistiska oppositionella från Sudan och överlämna dem till hans kompis diktatorn Gaafar Nimeiry för att bli hängda, och på så sätt omintetgöra varje möjlighet till radikala förändringar i landet. Vi upplever dagligen vilka förfärliga konsekvenser det har haft. På hemmaplan upprätthöll han ett strängt stamsystem och trodde att han kunde splittra och köpa stammar för att bli kvar vid

makten. Men inte längre.

Israels blixkrieg och seger 1967 innebar en dödsstöt för den arabiska nationalismen. Inbördes motsättningar i Syrien och Irak ledde till seger för högerinriktade Baath-partier – med Washingtons välsignelse. Efter Nassers död och hans efterträdare Sadats pyrrhusseger mot Israel 1973 beslutade sig Egyptens militära elit för att minska sina förluster, accepterade årliga miljardstöd i dollar från USA och slöt ett avtal med Tel Aviv. I gengäld hyllades dess diktator som en statsman av Euro-Amerika, precis som man gjorde med Saddam Hussein under lång tid. Om de bara hade låtit hans folk avsätta honom istället för att föra ett gräsligt och förödande krig och ockupation, med över en miljon döda och 5 miljoner föräldralösa barn.

De arabiska revolutionerna utlöstes av den ekonomiska krisen, och har mobiliserat massrörelser, men alla sidor av livet har inte ifrågasatts. Sociala, politiska och religiösa rättigheter är ämne för hårda diskussioner i Tunisien, men ännu inte på andra ställen. Det har inte uppstått några nya politiska partier, ett tecken på att valkampen kommer att stå mellan arabiska liberaler och konservativa i form av muslimska brödrskapet, som försöker efterlikna islamisterna som har makten i Turkiet och Indonesien och förskansar sig i USA:s famn.

USA:s herravälde i regionen har försvagats men inte krossats. Regimerna som efterträder diktatorerna kommer troligen att bli mer självständiga, med ett demokratiskt system som är nytt och omstörtande och förhoppningsvis nya konstitutioner som försvarar sociala och politiska behov. Men militären i Egypten och Tunisien kommer att se till att inget överilat händer. Det stora problemet för Euro-Amerika är Bahrain. Om dess härskare avsätts kommer det att bli svårt att förhindra ett demokratiskt uppror i Saudiarabien. Kan Washington tillåta detta att hända? Eller kommer de att använda väpnade styrkor för att hålla Wahhabi-kleptokratin* vid makten?

För några decennier sedan tappade den store irakiske poeten Mudhafar al-Nawab huvudet, efter att ha ilsknat till över den samling diktatorer som beskrevs som ett Arabiskt toppmöte:

... Mubarik, mubarik,
 Rikedom och god hälsa
 Faxe nyheten till FN.
 Läger efter Camp David,[§]
 Alla era lägers fader.
 Förbannade vare era fäder
 Ruttna anhang;
 Stanken från era kroppar översvämmar era näsborrar...
 Oh, Spelade Toppmöte
 Ledare
 Må era ansikten svartna;
 Fula era hängande magar
 Fula era feta arslen
 Varför överraskas av
 Att era ansikten liknar båda...
 Toppmöten... toppmöten... toppmöten
 Getter och får samlas,
 Fiser en melodi
 Låt Toppmötet vara
 Låt inte Toppmötet vara
 Låt Toppmötet bestämma;
 Jag spottar på var och en av er
 Kungar.. Schejker... Lakejer...

* **Kleptokrati** är en nedsättande benämning på en regering som är så korrumpad att den inte ens har behållit en fasad av hederlighet – öa.

§ ”Camp” är det engelska ordet för ”läger” - öa.

Vad som än händer så kommer inte de arabiska toppmötena att vara desamma igen. Poeten har fått sällskap av folket.

(Översättning från engelska, Göran Källqvist.)